

POSTANOWIENIE

9 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 9 czerwca 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości Bank spółki akcyjnej
w upadłości w W.
przeciwko E.M.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej E.M.,
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 17 lipca 2025 r., I ACa 4099/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz adw. A.B. kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód Syndyk masy upadłości Bank S.A. w upadłości w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 17 lipca 2025 r., wydanego w sprawie przeciwko pozwanej E.M. o zapłatę.

Pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53). Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący opart na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego

zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16).

Istotne zagadnienie prawne skarżący upatruje w konieczności rozstrzygnięcia zagadnień:

1. czy w postępowaniu sądowym (cywilnym) zainicjowanym przez upadłego, do którego wstąpił następnie po ogłoszeniu upadłości syndyk masy upadłości upadłego, możliwe jest - w okresie trwania postępowania upadłościowego - skuteczne podniesienie przez pozwanego zarzutu potrącenia wierzytelności, która podlega zgłoszeniu na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym dot. tego upadłego;
2. czy w postępowaniu sądowym o zasądzenie zwrotu kwoty kredytu lub pożyczki wypłaconej na podstawie nieważnej umowy, zainicjowane przez bank, którego upadłość została następnie ogłoszona, żądanie powinno zostać oddalone w zakresie odpowiadającym kwocie wierzytelności pozwanego kredytobiorcy o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu tej nieważnej umowy, tj. zastosowanie znajduje tzw. teoria salda, jeżeli wierzytelność kredytobiorcy została zgłoszona na listę wierzytelności?

Podnoszone przez powoda zagadnienie nie ma charakteru nowego ani nierozstrzygniętego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyrażano pogląd, że wierzyciel upadłego może skutecznie podnieść zarzut potrącenia w procesie prowadzonym przez syndyka. Kwestia ta była przedmiotem wypowiedzi m.in. w uchwale z 27 stycznia 2007 r., III CZP 125/06, wyroku Sądu Najwyższego z 29 maja 2019 r., III CSK 170/17, a następnie została jednoznacznie wyjaśniona w uchwale Sądu Najwyższego z 24 lutego 2026 r., III CZP 38/25.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, że Sąd Apelacyjny uznał za skuteczny podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia i na

tej podstawie określił dochodzone roszczenie. Sąd Apelacyjny stwierdził, że pozwanej przysługuje wobec powoda wierzytelność wynikająca ze świadczeń spełnionych na podstawie nieważnej umowy kredytu, a skuteczne złożenie oświadczenia o potrąceniu doprowadziło do wzajemnego umorzenia wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. Odwołanie się przez Sąd Apelacyjny do wyroku TSUE C- 396/24 nie świadczy o istnieniu nowego problemu prawnego wymagającego ingerencji Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że nawet przy hipotetycznym założeniu nieskuteczności zarzutu potrącenia nie byłoby dopuszczalne zasądzenie od pozwanej całej kwoty nominalnej z pominięciem świadczeń już przez nią spełnionych, skoro takie rozstrzygnięcie pozostawałoby w sprzeczności z Dyrektywą 93/13.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia SN: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15).

Powód wskazał, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących w orzecznictwie sądów, dotyczące uwzględnienia bądź nie - przy ocenie roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia (świadczenia nienależnego) jednej ze stron nieważnej umowy kredytu - roszczenia przysługującego na tożsamej podstawie drugiej stronie tej nieważnej umowy, tj. co do stosowania tzw. teorii salda, wynikającego z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, gdy Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, opowiedział się za przeciwną tzw. teorią dwóch kondykcji.

Powód nie przedstawił rozbieżnych orzeczeń Sądu Najwyższego ani sądów powszechnych, które odmiennie interpretowałyby te same przepisy prawa

regulujące skutki nieważności umowy kredytu oraz sposób rozliczenia stron umowy. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że zagadnienie to nie miało charakteru rozstrzygającego dla sprawy, ponieważ podstawą rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego było uznanie skuteczności podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia, natomiast rozważania dotyczące skutków wyroku TSUE C-396/24 zostały przedstawione jedynie dodatkowo.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach niepłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Ewa Stefańska

(M.T.)

[SOP]